

L'edat d'or.

Francesc Parcerisas

ANNA MOLLÀ SELLÉS

«*L'edat d'or* és el sediment dels anys seixanta i setanta convertits, no en novetat, no en descobriment, sinó en una experiència acceptada i assumida. No és un llibre auto-complaent, però sí d'aconentament, de quan veus que has fet el que volies fer, no et penedeixes de res i això t'ha portat on ets ara. És una sedimentació del passat en un present sense retrets ni greuges. El que és bo no és el passat sinó el que el passat ha deixat en el present.»

F. PARCERISAS

«Una poètica del present sense retrets ni greuges»,
de J. J. Navarro Arisa, *El País* (23/04/93)

Publicat el 1983, el poemari *L'edat d'or* marca un punt d'inflexió en la carrera literària de Francesc Parcerisas (Begues 1944), ja que representa l'assoliment de la maduresa artística i l'adopció d'una veu poètica característica dins la tendència del realisme líric. De fet, aquest llibre ha estat considerat un autèntic manifest de poesia de l'experiència moral, ja que, a partir de l'al·lusió al que s'ha estat abans, al que s'ha perdut, al que s'ha aconseguit i a l'esforç de perseverar en el que s'és i es pensa, representa l'emoció d'assolir tant la maduresa física —els quaranta anys— com la moral. S'hi formalitzen les reflexions i els sentiments que l'experiència aporta a la consciència del poeta i que suposen llibertat interior i subjectivitat, però també responsabilitat i contradicció entre grandesa de consciència i petitesa de reflexió, entre infinitud de desig i limitació de capacitat.

En els seus poemes, allò que importa no és ni la situació ni el pretext del poema, sinó la reflexió moral, general i abstracta, que se'n deriva. Parcerisas busca la serenor mitjançant la recerca de veritats d'ordre universal —la transitorietat de les coses, la implacabilitat del pas del temps, la persistència del record, el desig inassolit, la ineludible responsabilitat dels homes, etc.— en la pròpia experiència subjectiva, acumulada durant anys de vida, tot i que aquestes veritats comportin, alhora, un fre a la consciència que es vol infinita i absoluta i una tristesa que acompanya, tant sí com no, el coneixement.

Encapçalen el llibre dues citacions molt significatives extretes de la *Divina comèdia* de Dante i *Les memòries d'Adrià* de Marguerite Yourcenar, amb les quals introdueix el motiu que marcarà el poemari: l'assoliment de la maduresa com a continuació del camí vital en solitari i, al mateix temps, com a bell inici de la saviesa a partir del coneixement d'un mateix i dels propis límits. Estableix

amb aquests predecessors literaris una connexió per donar continuïtat a una cadena del record, del qual es pot extreure un seguit d'elements per desllorigar el sentit de l'emoció poètica i rebre grans ensenyaments.

Així, en els versos de la *Divina comèdia* citats per Parcerisas, Virgili s'acomia de Dante —després de fer-li de guia, de pare, a través de l'infern i el purgatori— i l'esperona a continuar el viatge cap al paradís tot sol. Per tant, el poeta tria aquest fragment com a paràfrasi d'un moment molt concret de la vida de les persones, en què ja no hi ha ningú que ens acompanyi i hem de seguir sols endavant: l'assoliment de la maduresa.

L'edat d'or s'estructura a partir d'una sèrie continuada, sense divisions, de vint-i-sis poemes, dels quals quatre són traduccions versionades de poemes d'altres autors —Lawrence Durrell, Josep Elias i Iannis Ritsos. A partir d'aquests textos d'altri, Parcerisas estableix un diàleg i els aprofita per comunicar les pròpies preocupacions.

Al poema «Variació sobre un poema de Lawrence Durrell» —adaptació de *Taormina* de Durrell— rememora el passat i recrea el desig urgent i la pèrdua. S'hi palesa que l'amor, la joventut, la satisfacció són devastats pel viatge en el temps, pel silenci, per l'edat i per les circumstàncies; així, el «lladruc distant d'un gos» ens evoca el so llunyà, inabastable, de moments perduts per sempre. *Taormina* recull els conceptes clau de Parcerisas a *L'edat d'or*: temps, record, evocació, nostàlgia, absència, amor, enyor, passat i present.

D'altra banda, en els poemes pròpiament de Parcerisas el diàleg segueix sent una peça clau: serveix per fer una autoexploració reflexiva a partir dels elements significants que contenen.

Amb «L'emperador Adrià medita sobre l'edat d'or (*d'après* M. Yourcenar)», Parcerisas crea un enllaç de significació amb la citació inicial del llibre de Yourcenar. L'emperador Adrià, símbol del final del món antic, és utilitzat aquí per oferir un paral·lel amb l'època del poeta, en què «allò que ens ensenyaren s'acaba i la memòria ens pesa», en què la maduresa vital l'ha dut a entendre per fi els límits del llegat, a comprendre que allò que en altre temps servia ara no serveix.

Paral·lelament, «La mà de Virgili» connecta amb la citació de la *Divina comèdia* que obre el llibre. El poeta —a través de la comparació amb les línies de combat d'una guerra— manifesta que s'ha fet gran, que sent que ha desaparegut el seu món de referència, tots aquells que el protegien, i que a partir d'ara ell ha de prendre les regnes i esdevenir model per als que vénen darrere: «Fins aquí la mà de Virgili./ D'ara endavant el món serà distint:/ serem sols contra l'incendi.»

Així, la constatació del pas del temps en el propi cos del poeta es manifesta en poemes com «Afaitat»; però no es percep com un desconsol, sinó més aviat com un símbol més de la maduresa assolida, de la fermesa dels coneixements obtinguts («Aquests solcs o aquesta grisor a les temples/ ja els has anat acceptant de grat»).

Quant a l'autoconeixement assolit amb aquesta maduresa vital, trobem a «Calipso» —on medita sobre les raons d'Ulisses per deixar la nimfa (amb ella li

faltava «allò que els homes més aprecien:/ el desig inassolít, el record inassolible») —, la constatació que conèixer-se un mateix és com un amor satisfet, perfecte i, per tant, massa poc humà, ja que la persona només troba la felicitat en la distància, en la delectació de la possibilitat, en el record. El coneixement que els homes aprecien és inabastat i inabastable, fragmentat en veritats parcials i en records.

Aquest descobriment es posa de manifest també en el desig «de reviure la joia/ d'uns anys fatalment perduts» a «Triomf del present», en què, tot i la consciència d'una memòria plena de mancances, hi ha el miracle del retrobament que ens retorna la veritat («a despit del curs fatal del temps/ —a despit de la por i de l'experiència—»). La possibilitat de recuperació també es manifesta en el vers «poder escriure aquell record», a «Retrobament», i quan el poeta fa coincidir el passat amb el present a «Un dia com aquest» («potser fou un dia com aquest»), en l'intent de recuperar quelcom que ja no hi és per mitjà de l'escriptura.

Així doncs, el record és un escut per preservar-nos de la duresa de la vida, del pas del temps, al mateix temps que és l'eina més poderosa que tenim d'exploració del passat. Si es confonen el record i el present, s'aconsegueix d'abolir el temps i de situar-nos en un 'paradís', en una 'edat d'or'. Això fa Parcerisas a «Paisatge», en què els «infants extasiats que xipollegen/ vora mar tot alçant castells en les onades» ens fan gaudir en present «d'aquest excés de vida»; i a «Colònia d'estiuieg», en què «encara veus parelles que s'allunyen descalces pel sorral». Aquest triomf del present es manifesta clarament a «Magnolier a Hammersmith», un cant abrandat a la vida i a la bellesa que ens ofereix l'ara i aquí; i també a «Poètica», on Parcerisas ens transmet la visió ferrateriana segons la qual la poesia és reivindicació de la satisfacció, la passió, la intel·ligència, el goig de saber treure partit del que tenim, per conduir l'ésser humà cap a la felicitat. Concretament, «Poètica» reivindica la felicitat obtinguda a partir de les petites coses, l'acomentament amb tot allò bo que la vida ens ofereix, en contra dels excessos de l'ambició que el món actual ens posa constantment com a exemple.

Tanmateix, el present no sempre s'ofereix exultant. A «Joventut proçaç», per exemple, detectem un to de recança, d'enveja i enyorament, per la pèrdua del propi ímpetu vital juvenil («i t'atures a mirar-te'ls, meravellosament confós,/ tot pensant què és el que t'atreu encara»), tot i que alhora, des de la perspectiva de la maduresa, vol expressar la manca de consciència sobre un mateix, la ignorància que es té en aquesta etapa de la vida («¿És la luxúria de la ment que amanyaga/ la dels cossos, o saber que encara esperen/ l'agredolça revelació de l'experiència?»).

D'altra banda, no podem oblidar que Parcerisas ve de la poesia compromesa, en què per mitjà del coneixement es pretén fer d'aquest un altre món. Així, a «Gossos», el poeta —que en la seva soledat no fuig ni renuncia— s'esforça «per donar sentit a la vergonya de la vida». Tanmateix, com a «Comiat», creu en la possibilitat de passar de la desolació («El meu esperit és aquesta estació monumental,/ desballestada i grisa, amb maletes velles i farcells/ que s'amunteguen en desordre sota el vent que els fustiga») al miracle («la música dalt d'un pis i una noia que riu,/ i fins un gall que canta, enjogassat i extemporani,/ sota l'esplendorós sol del migdia»).

Tots els poemes que recull *L'edat d'or* estan compostos per estrofes unitàries amb vers lliure, que creen un ritme que defuig la tradició i aposta per l'experimentació. Tanmateix, Parcerisas també aposta per la musicalitat, a través de versos llargs, la repetició de sons i el repartiment de síl·labes accentuades.

D'altra banda, l'escenari és descrit i evocat amb realisme. I quant al punt de vista, a voltes utilitza la primera persona del plural —«Comiat», «Epístola per a unes noces», «L'emperador Adrià medita sobre l'edat d'or», «Magnolier a Hammersmith», «La mà de Virgili»—, sobretot quan vol personalitzar el poema amb la implicació del lector, normalment després d'una primera part més impersonal. També recorre a la tercera persona —«Triomf del present», «Matí al bar», «Un dia com aquest», «Retrobament», «Poètica», «Calipso», «Ulisses»—, que li permet una part d'observació i una part d'expressió de la pròpia identitat. Tanmateix, sovint s'adreça a un 'tu' que, de fet, és ell mateix, amb el qual estableix un diàleg que, alhora que permet un distanciament de si mateix, facilita la proximitat i la confiança del lector. Aquest darrer punt de vista és el que trobem a poemes com ara «Gossos», «Joventut procaç», «Paisatge», «Afaitat», «Dona tallada», «Colònia d'estiu», «Ciutat desperta».

Així doncs, Parcerisas aprofundeix en la seva experiència del món i alhora en els recursos de la llengua i de l'estil, ja que considera que «cap obra d'art no existeix si no és en virtut d'allò que materialment és i, per tant, només en la riquesa, en la complexitat, en l'humor o en la intel·ligència del poema, és a dir, de la seva construcció formal, podem trobar aquesta comprensió autèntica que dona sentit al món».

A tall de conclusió, es pot dir que amb aquest poemari de maduresa Parcerisas pretén salvar el temps de la seva fugacitat, mitjançant el reconeixement del record com a part constitutiva de l'ésser, tot donant el triomf al present per, alhora, omplir de sentit el passat. En aquest sentit, sembla dir-nos que 'l'edat d'or' només és possible en el poema, com a referència a la consciència i al coneixement del poeta en la seva evocació del passat en el present per conjurar i abastar la vida.

BIBLIOGRAFIA

- ABRAMS, D. S., «Pròleg» a F. Parcerisas, *Triomf del present (Obra poètica 1965-1983)*, Columna, Barcelona, 1991.
- BALCELLS, J., «Sobre poesia catalana actual: una lectura de *L'edat d'or*. Conversa amb Francesc Parcerisas», *Escola Catalana* (núm. 242), Barcelona, gener de 1988.
- CARDWELL, R. A., «A la recerca de significació: l'edat d'or de Francesc Parcerisas», *Els Marges* (núm. 63), Barcelona, maig de 1999.
- GUAL, A.; SOLER, R., «Francesc Parcerisas: la poesia a favor de la felicitat», *Carrer dels arbres* (núm. 4), Badalona, estiu de 1987.
- MARÍ, A., «Francesc Parcerisas», *El País*. Extra Sant Jordi, Barcelona, 23 d'abril de 1993.
- MIRALLES, C., «Edat d'or: *rara temporum felicitas, profunde tristesse*», *Reduccions* (núm. 73-77), Vic, març de 1984.

- NADAL, M., «Francesc Parcerisas. El passat com a suma de presents», *Serra d'Or* (núm. 417), Barcelona, setembre de 1994.
- NAVARRO ARISA, J. J., «Una poètica del present sense retrets ni greuges», *El País*. Extra Sant Jordi, Barcelona, 23 d'abril de 1993.
- PEYROU, R., «Con Francesc Parcerisas. El Catalán es una lengua de cultura», *El País Cultural* (núm. 253), Montevideo, 9 de setembre de 1994.
- SUBIRANA, J., «Parcerisas i la poesia de l'experiència. Cinc notes sobre els últims llibres de Francesc Parcerisas», *Serra d'Or* (núm. 410), Barcelona, febrer de 1994.